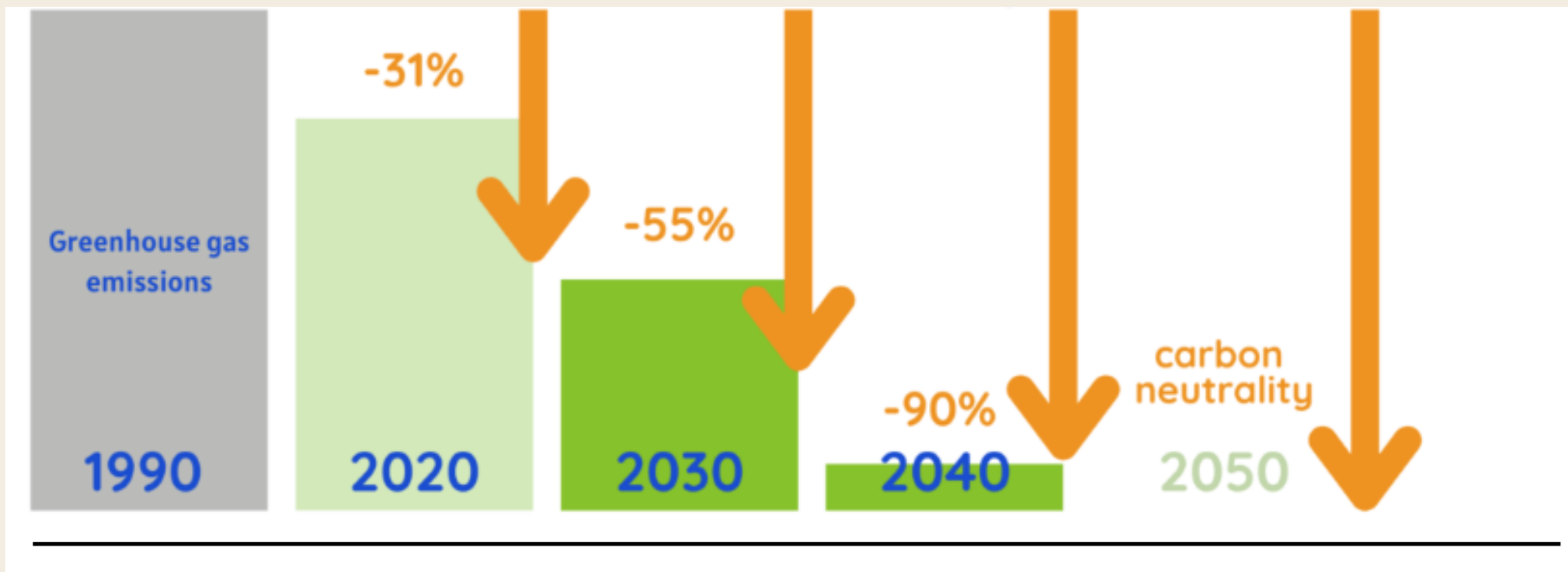

CO₂

EU ETS

mr. sc. Tanja Radić Lakoš,
Državna tajnica,
Ministarstvo zaštite okoliša i zelene
tranzicije

Novi ciljevi EU politika za smanjenje emisija stakleničkih plinova

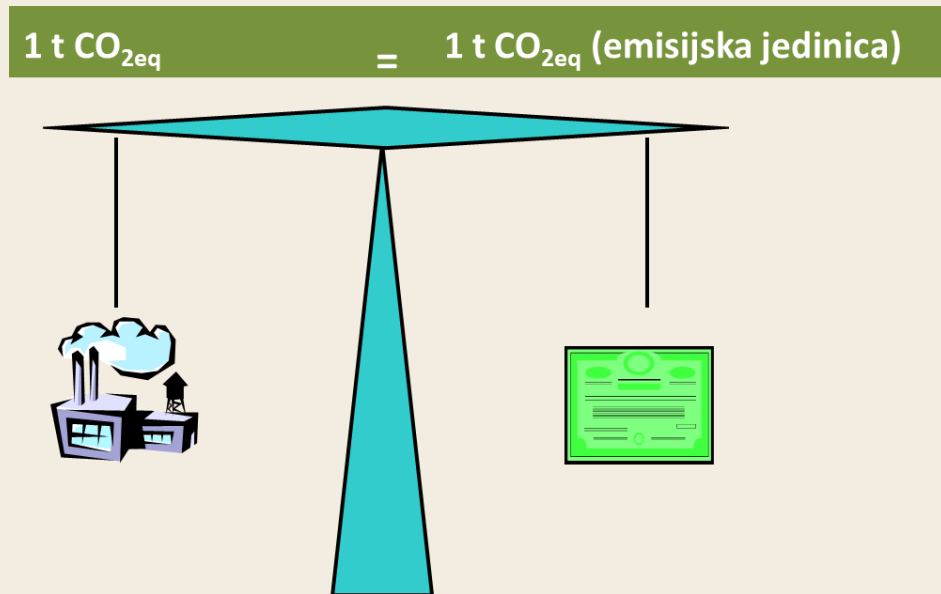

Klimatska neutralnost: emisije stakleničkih plinova koje nastaju uslijed izgaranja fosilnih goriva, znatno smanje u atmosferi kako bi se osiguralo da **izostane njihov učinak na klimatski sustav.**

Emisije koje je teško odstraniti kompenziraju se **uklanjanjem ugljika:** prirodnim putem s pomoću vegetacije ili tehnologijama (CCS).

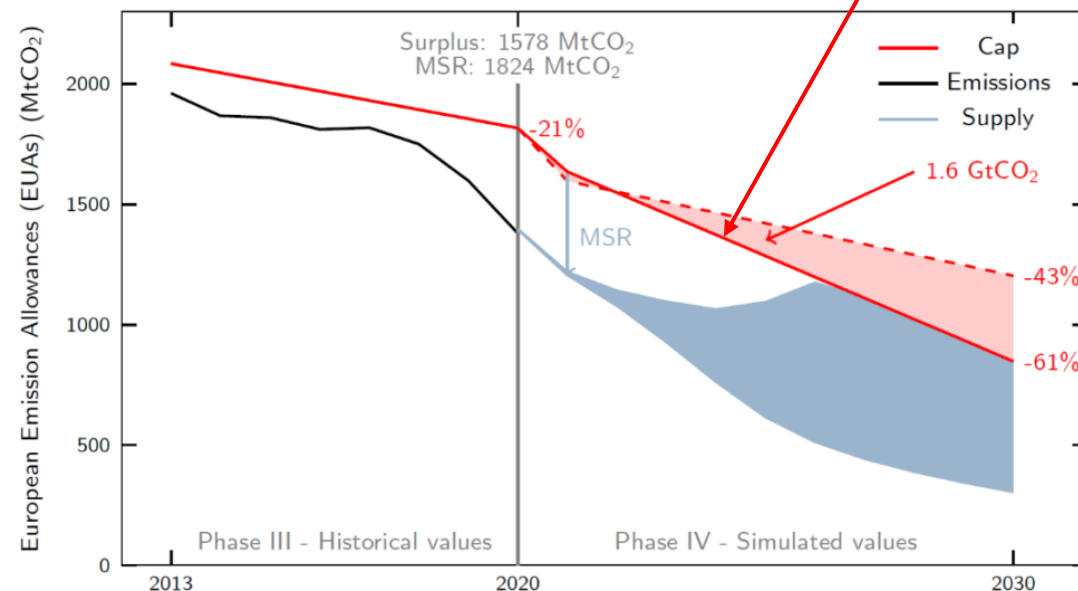
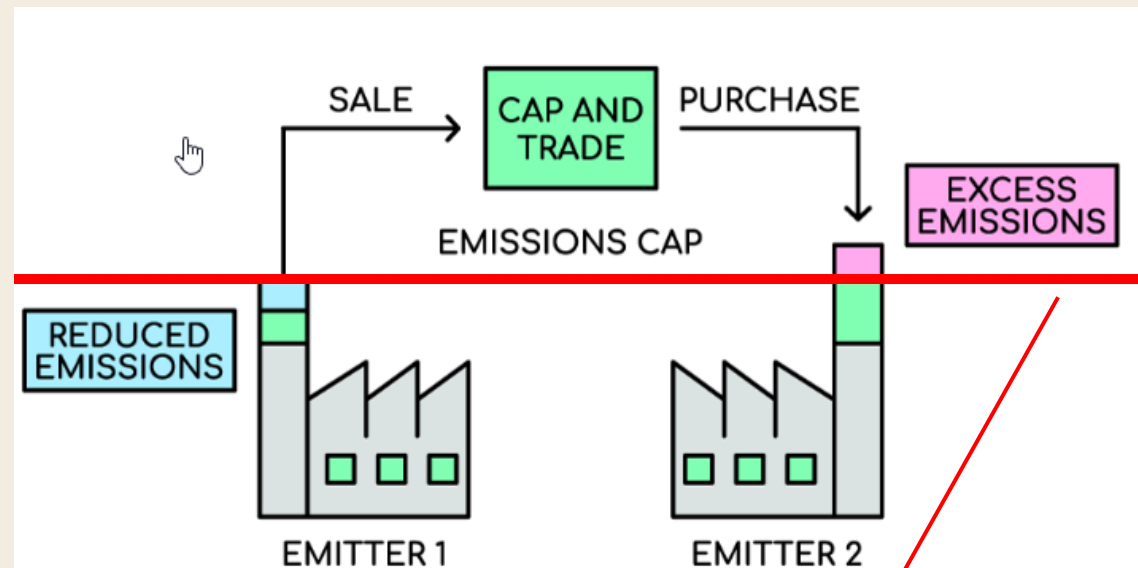
EU SUSTAV TRGOVANJA EMISIJSKIM JEDINICAMA STAKLENIČKIH PLINOVA (EU ETS)

- **Cilj:** smanjenje emisija stakleničkih plinova **za 62%** u odnosu na razine iz 2005. putem **tržišnog mehanizma**
- **1 tona CO_{2eq} = 1 emisijska jedinica**
- **Pravni temelj:** Direktiva EU 2003/87/EZ o uspostavi sustava trgovanja emisijskim jedinicama stakleničkih plinova
- **Dražbe emisijskih jedinica:** obveznici kupuju emisijske jedinice po cijeni koja se slobodno formira na tržištu (sistem ponude i potražnje)
- Cijena emisijske jedinice na dan 7. svibnja 2026., prema podacima EEX dražbovne platforme – €74,72 tCO₂

Cap & Trade princip u EU ETS-u

- **Gornja granica:** EU postavlja apsolutno ograničenje ukupnih dopuštenih emisija iz postrojenja u sektorima proizvodnje energije, industrije i zrakoplovstva.
- **Smanjenje limita:** Ovaj limit se smanjuje godišnje, a stopa smanjenja se povećava kako bi se uskladila s ciljem smanjenja emisija **od 62% do 2030.** (u usporedbi s razinama iz 2005.)
- **Trgovina (emisijske jedinice):** Tvrtkama se izdaju ili prodaju emisijske jedinice (1 emisijka jedinica = 1 tona ekvivalenta CO₂) koje mogu kupovati/prodavati.

3 operatera postrojenja

Proizvodnja
**električne energije i
topline**

**Energetski intenzivna
industrija** – rafinerije,
cementna industrija,
proizvodnja stakla i papira

2 operatera zrakoplova

Komercijalo zrakoplovstvo
– unutar EEA područja

Pomorski promet od 2024.

21 brodarska kompanija s 139 broda
iznad 5000 BT

Novi sektori:

Zgradarstvo i cestovni promet od 2027.

75 reguliranih subjekata

Trenutne EU rasprave o novim izmjenama u okviru EU ETS-a

MSR – Rezerva za stabilnost tržišta

- mehanizam kontrole volatilnosti cijene emisijske jedinice

ETS2

- prijedlog pojačanja s ciljem pretjeranog ograničena rasta cijene emisijske jedinice u ETS2 – cijene plina, lož ulja, motornih goriva za kućanstva i poduzetnike

ETS1

- prijedlog EK da se emisijske jedinice u rezervi ne poništavaju kako bi se osigurala dostatna likvidnost jedinicama na tržištu
- do sada je poništeno 3,2 milijuna jedinica

SLIJEDI REVIZIJA EU ETS-a

- objava EK početkom srpnja 2026.

Stacionarna postrojenja

- Izmjene pravila o dodjeli besplatnih jedinica
- Uključenje spaljivanja otpada i druge procese gospodarenja otpadom
- Izmjene obračuna hvatanja i korištenja ugljika (CCU – Carbon Capture Use)
- Izmjene praga uključenja u ETS – sada je 20 MW

Pomorstvo

- Povećanje opsega - uključenje brodova manjih od 5.000 BT

CBAM – MEHANIZAM ZA UGLJIČNU PRILAGODBU NA GRANICAMA

CBAM – MEHANIZAM ZA UGLJIČNU PRILAGODBU NA GRANICAMA

- **Definicija i svrha CBAM-a**
 - CBAM osigurava da uvozni proizvodi snose usporediv trošak ugljika kao i EU proizvodi, sprječavajući istjecanje ugljika.
- **Povezanost s EU ETS-om**
 - CBAM je vanjska dimenzija EU ETS-a, ključnog sustava trgovanja emisijama unutar EU.
- **CBAM roba**
 - ✓ Trenutno na snazi: željezo, čelik, aluminij, gnojiva, el. energija i vodik
 - ✓ Prijedlog izmjena CBAM Uredbe - odavanje novih 180+ *downstream* proizvoda – npr. bijela tehnika, dijelovi vozila, pribor za jelo, proizvodi od čelika i aluminijski, i dr.
- **Omnibus – CBAM obveznici su samo oni koji uvoze više od 50 tona CBAM robe u EU**

ŠTO JE CBAM?

Vanjska dimenzija EU ETS-a

CBAM proširuje cijenu ugljika izvan EU granica, obuhvaćajući uvoz iz trećih zemalja.

Obveza prijave emisija

Uvoznici moraju izvještavati o emisijama ugrađenim u proizvode i predavati CBAM certifikate.

Ciljevi CBAM-a

Smanjenje istjecanja ugljika i poticanje čistijih proizvodnih procesa u trećim zemljama.

Klimatska i geopolitička uloga

CBAM doprinosi globalnom smanjenju CO₂ emisija i održava ravnopravnost tržišta.

CBAM OBUHVAT

Početni obuhvat CBAM-a

- CBAM se inicijalno primjenjuje na šest energetskih intenzivnih proizvoda povezanih s visokim CO₂ emisijama.

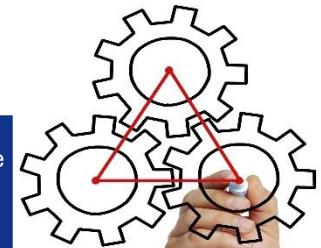
Proširenje opsega mehanizma

- Europska komisija planira proširiti CBAM na dodatnih 180 downstream proizvoda, uključujući bijelu tehniku i dijelove vozila.

Utjecaj na industrijske lance vrijednosti

- CBAM će s vremenom obuhvatiti veći dio industrijskih lanaca, zahtijevajući dugoročno planiranje i prilagodbu poslovanja.

VREMENSKI OKVIR CBAM-A

- **Početak konačnog režima**
 - CBAM konačni režim započeo je 1. siječnja 2026., završavajući prijelazno razdoblje i počinjući punu primjenu.
- **Metode određivanja cijene**
 - Cijene CBAM certifikata temelje se na kvartalnom prosjeku 2026., a od 2027. na tjednom prosjeku cijena EU ETS jedinica na dražbama.
- **Trgovanje CBAM certifikatima**
 - Trgovanje CBAM certifikatima počinje 1. veljače 2027. putem Zajedničke središnje platforme (CCP).
- **Priprema i uspostava sustava**
 - Kratak period pripreme zahtijeva pravodobno razumijevanje obveza i uspostavu sustava za izbjegavanje problema i kazni.

OBVEZE UVOZNIKA/ CBAM DEKLARANTA

• Status ovlaštenog deklaranta

- Uvoznici moraju zatražiti status ovlaštenog CBAM deklaranta za uvoz preko 50 tona CBAM robe godišnje.

• Prijava emisija CO₂

- Uvoznici su dužni prijaviti ugrađene emisije CO₂ u uvezenim proizvodima i predati CBAM certifikate svake godine.

• Odbitak plaćene cijene ugljika

- Ako je cijena ugljika plaćena u zemlji podrijetla, može se odbiti od ukupne CBAM obveze uvoznika.

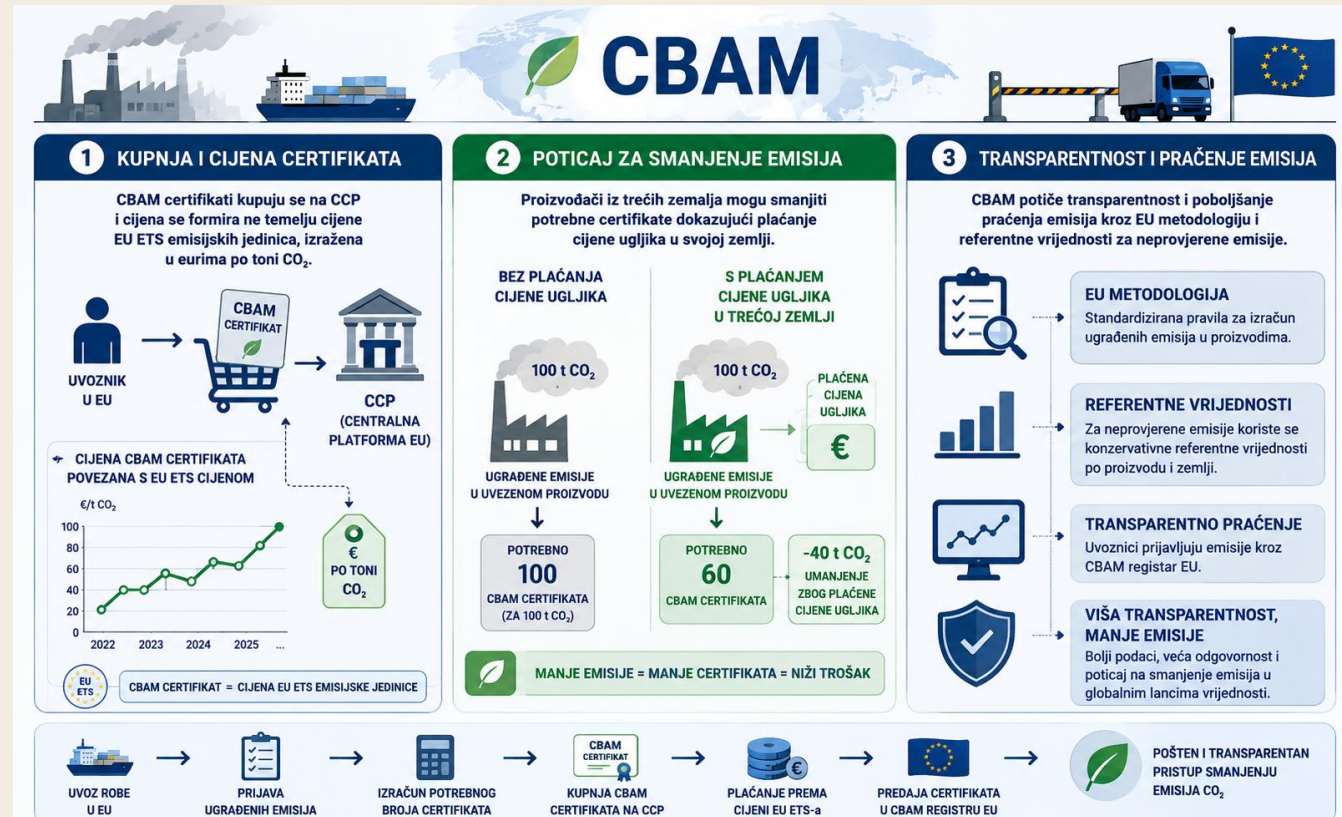
• Suradnja i metodologija

- Obveze zahtijevaju suradnju s proizvođačima te razumijevanje metodologije EU za izračun emisija.

CBAM CERTIFIKATI

- **Kupnja i cijena certifikata**
 - CBAM certifikati kupuju se na CCP i cijena se formira ne temelju cijene EU ETS emisijskih jedinica, izražena u eurima po toni CO₂.
- **Poticaaj za smanjenje emisija**
 - Proizvođači iz trećih zemalja mogu smanjiti potrebne certifikate dokazujući plaćanje cijene ugljika u svojoj zemlji.
- **Transparentnost i praćenje emisija**
 - CBAM potiče transparentnost i poboljšanje praćenja emisija kroz EU metodologiju i referentne vrijednosti za neproverene emisije.

PRIHODI I IZAZOVI CBAM-A

Raspodjela prihoda od CBAM-a

25 % prihoda ostaje državama članicama, a 75 % ide u Višegodišnji financijski okvir EU-a, osiguravajući financiranje EU projekata.

Privremeni fond za dekarbonizaciju (TDF – Temporary Decarbonisation Fund)

Predloženi fond prenosi i 25 % prihoda u zajednički fond, što izaziva izazove u financijskim i administrativnim kapacitetima članica.

Izazovi otkupa viška certifikata

Obveza države da otkupljuju višak certifikata može opteretiti nacionalni proračun i stvoriti financijske prepreke.

Preporuke EU Revizorskog suda

Revizorski sud naglašava potrebu dorade prijedloga, uključujući smanjenje stope prijenosa prihoda za bolju učinkovitost.

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo zaštite okoliša
i zelene tranzicije

Hvala na pozornosti!

